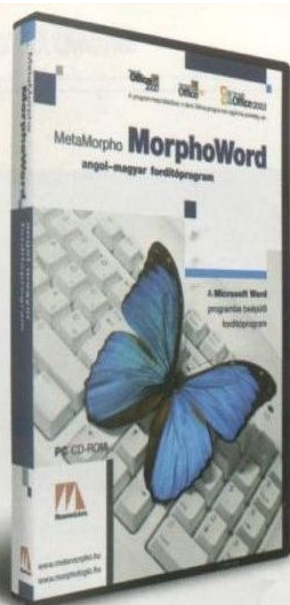

TECHNOLÓGIA

MorphoLogic MorphoWord angol-magyar fordítóprogram család

Bábel-hal helyett

Douglas Adams sok hihetetlen szerkezetet és lényt teremtett meg életművében. Mind közül talán a legismertebb a bármely nyelvről bármely másra fordító szimbióta, a Bábel-hal. A MorphoLogic terméke is majdnem ugyanezt csinálja [írta: Bata Iászló]

Bár a Bábel-hal a képzelet szülotte, már sokan próbálták létrehozni számítógépes megfelelőjét – többkevesebb sikerrel. Több szoftveres fordítóprogram létezik – némelyikük a weben is elérhető, honlapok fordítására –, de eddig egy sem tudott használható minőségben magyar nyelvre vagy magyar nyelvről fordítani. A korábbi „magyar fordítók” alig adtak többet egy automatikus szótárazó alkalmazásnál.

MorphoWord

A MorphoLogic Kft. tavaly megjelent webes MoBiCAT-ja még csak egy felbukkanó buborékban írta ki az angol mondatok magyar megfelelőjét, a most megjelent termék már elmenti a kész fordítást, és ez már saját gépre telepíthető, a használatához nem kell internetkapcsolat. A program nevéhez méltóan a Microsoft Office 2000, Office XP vagy Office 2003

Wordjébe beépülve dolgozik; egy 2,4 gigahertzes P4-es gépen 512 megabájt memóriával 40-45 karaktert fordít le másodpercenként, s ez már alkalmassá teszi a mindennapi munkára.

Lássuk a program működését egy hasonló, de a magyar nyelvet nem ismerő nyelvi fordító marketinganyagából származó mintán:

„The Delphi compiled program translates text to various languages. It is quick and small and translates using other translators used in Altavista, Lycos, Google, Terra, in others pages.”

„A Delphi összeállított program szöveget fordít le különféle nyelvekre. Ez gyors és kicsi és használó másik fordítókat, fordít le, amit használtak Altavistában, Lycos, Google, Terra, másokban oldalak.”

Látható, hogy ragozott magyar szöveget kaptunk vissza, s hogy a nagybetűs tulajdon-

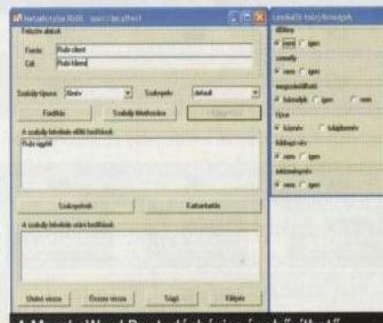
nevek nincsenek benne lefordítva. A szöveg nyersfordítás, tehát a részmondatok nincsenek tökéletesen egyeztetve egymással, hiányoznak a névelők, a felsorolás első eleme van csak ragozva stb. Több kifejezés fordítása sem tökéletes, de a program nem talált ismeretlen szavakat. Ha talált volna, akkor azt a fordításban – általunk beállítható módon – jelezte volna. A program a helyesírás hibáival írt angol szavak helyett alternatívákat javasolhat, s azok a fordításba egy – általunk korlátozható elemszámú – jelöltlistaként kerülnek bele. Az ilyen listákat és a rosszul felismert kifejezéseket nekünk kell a magunk értelmzése szerint kigyomlálni és kijavítani a Wordben.

Bár az ember még sokáig nem nélkülözhető a fordítók készítésekor, a MorphoWord igen hatékony segítséget ad az angol szövegek megértésében

És itt a lényeg! Mivel a gép nem érti a szöveget, nem tudja a helyes megoldást kiválasztani a számos lehetséges közül; csak az adatbázisa és szabályrendszere alapján fordít. Nekünk kell tehát tudnunk, hogy nagyjából miről van szó – és ennek megfelelően kijavítani a kapott eredményt. Minimális angoltudás elkel, és persze a szövegkörnyezet témáját is jó ismerni, főleg ha az eredeti szöveg pongyolán fogalmaz. Az ember tehát még sokáig nélkülözhetetlen lesz a fordítók készítésekor, a gép csak segítséget ad. A MorphoWord pedig igen hatékony segítség az angol szövegek megértésében!

MorphoWord Pro

A fordító nagyobb tudású változata, a MorphoWord Pro két ponton különbözik az alapprogramtól. Először is ügyfél-kiszol-

A MorphoWord Pro tudásbázisa így bővíthető

gáló rendszerű; a MetaMorpho motort elég egy erősebb gépre telepíteni, s majd a hálózaton keresztül érik el az esetleges gyengébb gépeken futó, MS Wordbe települt ügyfelek.

A másik többlet a RuBi ügyfél; ezzel a kiszolgálóprogram tudásbázisát lehet bővíteni vagy a meglévő kifejezésekhez újabb fordítást rendelni. Példánkban a „Delphi compiled” kifejezést, mondjuk „Delphiben írt”-ként definiálhatjuk. Új kifejezések felvételekor meg kell adnunk a kifejezés szófaját – hogy az melléknév, főnév vagy ige-e; ezt a morfológiabővíítő ablakban tovább finomíthatjuk. A főneveket élőlény/tárgy, megszámlálható, tulajdonnév/köznevé stb. tulajdonságokkal ruházhatjuk fel, az igeek az igei vonzatok szerint kategorizálhatók.

A RuBi modul hierarchikusan egymásra épülő szaknyelvi minősítés szerint rendezheti az általunk (újra)definiált kifejezéseket. A MorphoWord ügyfélben kiválasztható a kívánt szaknyelv; s azzal a többjelentésű kifejezéseket biztosan az általunk kívánt értelemben fogja lefordítani a program. ▽

további információk

MorphoLogic Kft.: www.morphologic.hu

A MetaMorpho projekt honlapja kipróbálható fordítóval:

www.metamorpho.hu

NÉVJEGY

Forgalmazó: MorphoLogic Kft.

Termék: MorphoWord és MorphoWord Pro

- 40-45 karaktert fordít másodpercenként (2,4 gigahertzes Pentium 4-en, 512 megabájt RAM-mal)
- Működéséhez MS Word szükséges (Office 2000, Office XP vagy Office 2003)
- 200 ezres, szabályokból és lexikonból (szavak és kifejezések) álló adatbázis
- Önállóan telepíthető és ügyfél-kiszolgáló változat
- A MorphoWord Pro tudása módosítható, bővíthető
- A bővített szótár megkülönböztetheti a szaknyelvi jelentéseket
- Másolásvédelem: a MorphoWordot közvetlenül az interneten vagy e-maillal

- kell aktiválni, a MorphoWord Pro licenccik száma hardverkulcsra van rögzítve.
- Ár: a MorphoWord ára bruttó 19 900 forint.
- A MorphoWord Pro alapsomagja egy kiszolgáló- és két ügyféllicenccel ad, ennek ára 62 375 forint. Az újabb ügyféllicenckek 3-5 felhasználóra 18 750 forintba, 6-10 felhasználóra 12 500 forintba kerülnek felhasználónként. További áráért a fejlesztőhöz érdemes fordulni.
- Értékelés: hasznos és ráadásul egyedülálló program: 10/10 •

A MetaMorpho projekt

Az első magyar nyelvet ismerő hazai fordítórendszer létrehozására indult a MorphoLogic Kft. MetaMorpho projektje. Bár már több tucat emberévnyi munka van benne, a MetaMorpho ma a legnagyobb érdeklődésre számíto és feldolgozottsága folytán legkisebb ráfordítást igénylő feladatnak, az angol-magyar fordítónak a megteremtésénél tart; első eredménye, a cég saját internetes kiszolgálóján át használható MoBiCAT bő egy éve került a nyilvánosság elé.

A MetaMorpho fordítómotor a nyelvtani szabályok és a kifejezések ismeretében helyes eredményt adhat. Itt is fontos tudnunk, akárcsak a természetes, nem gépi nyelvtudásban, hogy a miénkhez hasonló mondatot egyszer valaki már így vagy úgy lefordított – ezt mondják a szakmában fordítómemóriának. A MetaMorpho tudásbázisa ma nagyjából 5000 nyelvtani szabályt, 103 ezer névszót és névszói kifejezést, 23 ezer igei kifejezést és 10 ezer határozós kifejezést ismer. A szabályok felhasználásával a MetaMorphóra épülő programok továbbiakat állítanak elő belőlük (például passzív igei szerkezeteket stb.), s a futó programok végül is nagyjából 200 ezres mintával dolgoznak.

A MetaMorpho projekt halad tovább; hamarosan elkészülnek a weblapfordítókba, a fordítómemóriákba ágyazható programmodulok, és a program tudásbázisa folyamatosan bővílni fog. •